

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

§. I. Finis intermedii causalitas finalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

tur. Tertiò. An media pertineant ad objectum formale, vel materiale voluntatis? ubi primam partem docent Gabriel in 1. dist. 38. q. 1. a. 1.

S U M M A R I A.

1. Dantur fines intermedij.
2. Probatur à paritate causarum efficientium.
3. Et inductione virtutum moralium.
4. Quarum objecta movent in virtute finis ultimi.
5. Sitne idem appeti ut finem, & ut ultimum finem.
6. An finis sit, cuius gratiâ cetera sunt.
7. Moralium virtutum objecta non sunt fines negativè ultimi.
8. Media habent intrinsicam bonitatem.
9. Et proportionem utilitatis.
10. 11. Objectiuncula solvuntur.
12. Media tamen non pertinent ad objectum formale, sed materiale voluntatis.
13. Sunt tamen objectum voluntatis materiale per se, & non per accidens.
14. An exclusis mediis finis debeat esse objectum formale omnium actuum voluntatis?
15. Et actus virtutum moralium formaliter distinguantur?
16. Objicitur paritas inter conclusiones & media.
17. Et comparatio finis ad media, sicut lucis ad colorem.
18. Finis omnes actus voluntatis specificat, vel ut quod, vel ut quo.
19. Bonitas mediorum specificat virtutes morales, non ipsam voluntatem.
20. Disparitas inter veritatem conclusionum, & appetibilitatem mediorum.
21. Color non videtur propter lucem, sicut media propter finem.
22. In bonitate finis & mediorum reperitur analogia proportionalitatis.

§. I.

Finis intermedij causalitatis finalis.

1. **C**ONCLUSIO Prima: Dantur fines intermedij, qui verè exercent causalitatem finis. Est expressa Philosophi 1. Eth. c. 7. admittentis finem, qui per se semper, & nunquam propter aliud appetitur, ut est felicitas; & alius, qui propter se, & rursus felicitatis gratiâ appetitur, adeoque est finis intermedius. Nec minùs Angelicus D. 1. 2. q. 12. a. 2. docet, quòd intentio non solum sit finis ultimi, sed etiam finis medij.
2. Ratio ex eodem S. Doct. desumpta est primò à paritate causæ efficientis: sic enim proportionaliter sibi fines subordinantur in finalizando, & objectivè movendo, sicut causæ efficientes in agendo & effectivè movendo: Atqui datur ejusmodi subordinatio in agentibus, ut unius causæ operatio non excludat aliam, quin illa quoque exerceat munus causæ propriè efficientis etiam principalis, uti patet in subordinatione causæ primæ & secundæ: quid ergo obstat, quin etiam in finibus detur ejusmodi subordinatio, in qua finis ultimus admittat finem intermedium propriè moventem in genere causæ finalis cum dependentia tamen à fine ulteriori.
3. Ratio est secundò. Quod appetitur gratiâ sui, & alia propter ipsum, ita tamen, ut appetatur

Curiel, & Amicus disp. 1. sect. 3. Posteriorem tuerentur Joa. à S. Th. Ildephonus Casaraug. Marcus Serra a. 1. dub. 2. alijque Thomistæ.

cum subordinatione ad ulteriorem finem, non est finis ultimus, sed intermedius; Atqui dantur multa objecta, qua appetuntur gratiâ sui, alia quoque propter ipsa, ut tamen in ipsis voluntas ultimato non sistat: ergò dantur fines intermedij. Major liquet, quia finis formaliter est, qui propter se, & alia propter ipsum appetuntur. Minor apparet in virtutibus moralibus, quarum objecta, & fines proximi habent honestatem per se appetibilem, ad cuius consecutionem etiam media idonea eliguntur: nec tamen sunt finis ultimi, cum contineant honestatem tantummodo creatam, cui ab intrinseco repugnat, ut finis ultimus.

Confirmatur. Sicut omne agens hoc ipso, quod non moveat ut causa prima, movet in virtute causæ primæ; ita omnis finis hoc ipso, quod non sit ultimus, movet in virtute finis ultimi: sed objecta proxima, & motiva virtutum non sunt ipse finis ultimus: ergò movent in virtute finis ultimi. Si hoc: ergò sunt fines intermedij.

Dices. Idem est appeti ut finem, & ut ultimum finem, non quidem ultimum positivè, hoc est, ad quem omnia referantur, ultimum tamen negativè, h. e. qui non referatur ulterius: ergò in terminis repugnat dari finem intermedium. Antecedens probatur. Bonum, quod refertur ulterius, diligitur & appetitur propter aliud, sed quod propter aliud diligitur, non diligitur ut finis, sed ut medium ad finem: In hoc quippe finis à medijs discrepat, quòd ille sui gratiâ, ista vero propter finem diligantur. Ideoque licet objecta virtutum moralium non sint finis ultimi positivè, sunt tamen ultimi negativè.

Confirmatur. Illud bonum non potest appeti propter aliud, cuius gratiâ cetera sunt: sed secundum Philosophum 2. phys. c. 3. textu 49. finis est, cuius gratiâ cetera sunt: ergò finis non potest appeti propter aliud, & per consequens non datur finis intermedius.

Respondeo, negando antecedens: ad probationem distinguendo minorem. Quod propter aliud diligitur, non diligitur ut finis & c. sub ratione reduplicata conducibilitatis ad finem, concedo, sub ratione propriæ intrinsicæ honestatis, vel delectabilitatis, nego minorem: ergò finis intermedius, qui refertur ulterius, non diligitur ut finis sub reduplicata ratione illius relationis, & conducibilitatis, concedo, sub ratione propriæ intrinsicæ honestatis, vel delectabilitatis, nego consequentiam.

Res exemplo patebit. Egrotas? appetis sanitatem. En! finem per se utique appetibilem, nec tamen ultimato; nam si sapias, etiam sanitatem & vitam referes in obsequium creatoris. Nilominùs ipsa sanitas efficaciter intenta te moveret ad quærendas acidulas: adeoque exercet rationem finis (& quod exemplum magis tritum apud Philosophos, quàm sanitas?) Ipsa intrinsicè

seca acidularum præstantia & virtus sanativa forte cum aliqua delectabilitate conjuncta te impellit, ut hunc locum præ altero eligas: ejus causâ iter suscipis, commoditas & delectabilitas equitatis tibi calcar addit, ut equum compares, cujus ornandi studio, propter gratiam & formam, quâ te oblectat, cultiorem sellam, frænūque infernis &c. ubi cernis media medijs, fines finibus subordinatos, nam sanitas oblequio creatiois, sanitati acidula, acidulis equitatio, huic equus, equo ornatus, nummi &c. serviunt, ita, ut in quolibet medio reperiatur tamen propria aliqua delectabilitas & bonitas, quæ propter se moveat ad ulteriora media inquirenda, donec ad ultimum perveniatur.

Ad confirmationem Respondeo. Finis est, cujus gratiâ cætera fiunt, cætera absolute & in omni genere, nego, id enim fini positivè ultimo solummodo competit, cætera in aliqua rerum serie, concedo. Audi Doctorem Angelicum l. 2. phys. l. 1. sic loquentem: *Ne aliquis credat, quod solum, quod est ultimum, sit causa, sicut cujus gratiâ, propter hoc, quod nomen finis ultimum quodammodo videtur esse. Est igitur omnis finis ultimum non simpliciter, sed respectu alicujus.*

Neque potest satisfacere responso Vasquezij, quod objecta virtutum moralium sunt fines negativè ultimi; siquidem istæ virtutes sunt electivæ, habentque pro actu primario electionem, quæ versatur circa media ad finem: adeoque motiva, circa quæ versantur, semper positivè ordinant ad altiore & ultimum finem. Imò in omni actu humano reperitur motionem finis positivè ultimi in seq. disputatione probabimus ex doctrina D. Th. q. 22. de Verit. a. 1. dicentis: *sicut DEUS propter hoc, quod est primum efficiens, agit in omni agente; ita propter hoc, quod est ultimus finis, appetitur in omni fine.*

§. II.

An media habeant propriam bonitatem?

CONCLUSIO secunda. Media habent sibi propriam intrinsecam bonitatem. Ratio est primò. Voluntas est tantum boni, sed voluntas electivam mediòrum, sive eorum, quæ sunt ad finem: ergò etiam media habent sibi propriam intrinsecam bonitatem. Major est D. Th. hic q. 8. a. 1. minorem habet a. 2. in e. dicens: *Ratio boni non solum invenitur in fine, sed etiam in his, quæ sunt ad finem.* Et patet ex actu electionis, qui tantum est circa media.

Ratio est secundò. Quia intrinseca proportio, quam media habent ad finem, & ratione cujus eliguntur, est ipsi intrinseca: sed illa proportio est utilitas, & respectiva bonitas propria mediòrum: ergò media habent propriam sibi intrinsecam bonitatem. Minor probatur. Convenientia cum voluntate, qua movetur appetitus, est bonitas, sed media per illam proportionem cum fine habent convenientiam cum voluntate, ideòque quanto major est proportio, tantò avidius media appetuntur: ergò illa proportio est vera intrinseca bonitas.

Oppones primò. Bonum & finis juxta Arist. & D. Thomam inter se convertuntur: ergò ratio boni intrinsece non invenitur in medijs. Secun-

dò. *Utilia non habent in se, unde desiderantur*, inquit S. D. 1. p. q. 5. a. 6. ad 2. Media sunt utilia: ergò. Tertiò. Movere & allicere appetitum est propria causalitas finis: sed bonitas actualis in hoc consistit: ergò bonitas actualis est solum finis propria.

Respondeo ad primum. Illam autoritatem procedere de bono simpliciter, & absolute, quod cum fine convertitur, item de bonitate primaria & absolute, non secundaria & respectiva, quarum illa fini, hæc medijs est propria. Ad 2. similiter Respondeo, Angelicum Doctorem non negare, quòd media aliquo modo desiderantur, sed quòd non desiderantur gratiâ sui. Idcirco addit: *sed desiderantur solum ut sunt ducentia ad alia.* Ad 3. Respondeo, Movere & allicere gratiâ sui, & propter se, ita, ut in illo sistat, & quiescat appetitus, est causalitas finis, concedo, secus, nego.

CONCLUSIO Tertia. *Objectum formaliter & adequate specificativum voluntatis est sola bonitas finis: media verò sunt objectum materiale per se.* Ita colligitur ex S. D. in 1. d. 45. a. 2. ubi dicit: *Ea, quæ sunt ad finem, habent se materialiter ad objectum voluntatis.* & q. 23. de ver. a. 1. ad 3. *Principaliter voluntas est finis, qui est ratio volendi omnia alia; secundario autem est eorundem, quæ sunt ad finem.*

Ratio est: quia objectum formale specificativum est, quod ratione sui, & per se primò attingitur, alia verò ratione ipsius: sed sola bonitas finis ratione sui, & per se primò attingitur; media verò ratione finis: ergò objectum specificativum adæquatum voluntatis est bonitas finis: media verò sunt objectum secundarium & materiale.

Dixi tamen in conclusione, esse objectum materiale per se, non per accidens: quia nempe licet media non attingantur primariò, & ratione sui, verè tamen attinguntur in se ipsis, & secundum suam propriam intrinsecam bonitatem: objectum verò materiale per accidens est, quod ne quidem in se ipso, & secundum aliquid sibi proprium attingitur: quemadmodum substantia se habet respectu visus, à quo non in se ipsa, & secundum aliquid sibi intrinsecum, sed præcisè in alio, nempe colore attingitur.

Confirmatur. Si media pertinerent ad objectum formale voluntatis, non esset adæquata ratio S. D. quòd ideò omnes actus humani sint propter finem, quia finis est objectum voluntatis, daretur enim aliud objectum formale voluntatis, quod non est finis, adeòque actus ad illud terminati non deberent esse propter finem.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies. Si finis esset adæquatum specificativum voluntatis, tunc esset etiam objectum formale omnium actuum voluntatis: sed hoc non est, quia electio, consensus & usus sunt actus voluntatis ex objecto formaliter distincti ab actu intentionis: sed objectum formale consensus, electionis, usus, sunt media, sicut objectum intentionis est finis: ergò finis non est objectum formale omnium actuum voluntatis.

Confirmatur 1. Virtutes morales unâ cum suis